

культивуванням, розповсюдженням, збутом і немедичним зловживанням наркотиками, викликав жорстку протидію у вигляді «будемо споживати вам на зло», що ускладнюється стійким, сформованим, свідомим ставленням споживачів забороненої наркопродукції до неї як до певного блага. Вважаємо, що введення заборони, а, можливо, й криміналізації діянь, спрямованих на антисоціальну рекламу та приховану пропаганду наркотиків, безумовно, може стати відчутним фактором у сфері протидії наркобізнесу і поширенню наркоманії в Україні.

Список літератури: 1. Статистичний бюлетень за січень-червень 2004 року / Держ. комітет статистики України. Вих. № 13/1–14/17 від 23. 07. 04. К., 2004. 2. Про соціально-економічне становище України за січень-червень 2004 року / Держ. комітет статистики України. Вих. № 02/1–12/16 від 15. 07. 04. К., 2004. 3. Комплексна програма профілактики злочинності на 2001–2005 рр.: Затв. Указом Президента України «Про Комплексну програму профілактики злочинності на 2001–2005 рр.» від 25 грудня 2000 р. за № 1376/2000// Урядовий кур'єр. 2001. 30 січня. № 17. 4. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними від 15 лютого 1995 року: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 10 (07. 03. 95). Ст. 62. 5. Курс кримінології. Особлива частина: Підручник: У 2 кн./ М.В. Корнієнко, Б.В. Романюк, І.М. Мельник та ін.; За заг. ред. О.М. Джузи. К., 2001. 6. О наркоситуации в Украине, тенденция ее развития и предпринимаемых мерах противодействия незаконному обороту наркотиков: Препр. информ. для Международного комитета по контролю над наркотиками / Система Организации Объединенных Наций, органы контроля над наркотиками и их секретариат, Генеральная Ассамблея, Экономический и Социальный совет. 2003, сентябрь. 7. Смирнова І.В. Протидія наркобізнесу та наркоманії в Україні (кримінологічний аспект) // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. К., 2004. № 3. 8. Кримінологія: Підручник для студентів вищих навч. закладів / О.М. Джуза, Я.Ю. Кондратьєв, О.Г. Кулик, П.П. Михайленко та ін., За заг. ред. О.М. Джузи. К., 2002. 9. Сайт «Нет – Наркотикам». М., 2004. 10. Философский энциклопедический словарь / Редкол.: С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Оглы, Л.Ф. Ильичев и др. 2-изд. М., 1989. 11. <http://www.dv.kp.ru/2004/04/10/new19689>. 12. <http://www.vrn.kp.ru/daily/Kursk/doc26574>. 13. <http://www.asmedia.ru/news/id3229.html>. 14. <http://www.megapolis.ru/news/2004/07/12/nn579.html>.

Надійшла до редколегії 15.10.04

В.М. Цикалевич

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Стабільний громадський порядок – це необхідна умова і складова частина нормального функціонування суспільства. Забезпечення громадського порядку є однією з найголовніших функцій держави. Важливим питанням у процесі виконання цієї функції являється нормативно-правова регламентація охоронної діяльності державних органів і громадських організацій, що направлена на формування суспільних відносин у даній сфері. Тому дослідження теоретичних та практичних питань охорони громадського порядку являє собою актуальну проблему юридичної науки.

Охорона громадського порядку може розглядатись як процес здійснення державними органами та громадськими організаціями заходів щодо

забезпечення недоторканності громадян, захисту їх конституційних прав і свобод, власності та створення умов громадського спокою, нормальних умов функціонування державних органів, установ, підприємств, організацій всіх форм власності.

До цих заходів відноситься, по-перше, створення законодавчих і інших нормативних актів, що регулюють сферу охорони громадського порядку, і, по-друге, діяльність органів держави та громадських організацій по забезпеченню реалізації цих актів.

Завданням охорони громадського порядку є припинення порушень та притягнення винних до відповідальності, а насамперед, охорона громадського порядку покликана попереджати порушення, і тим самим створювати сприятливі умови для реалізації громадянами своїх конституційних прав і свобод.

Оцінка діяльності державних органів з охорони громадського порядку здійснюється виходячи не стільки з кількості виявлених порушень, скільки з врахуванням позитивних результатів проведених профілактичних заходів.

Складовою частиною охорони громадського порядку є забезпечення громадської безпеки, яка передбачає чітке дотримання правил поведінки зі зброєю, боеприпасами, вибуховими, сильнодіючими, а також радіоактивними речовинами, правил дорожнього руху, протипожежних правил, правил техніки безпеки на підприємствах, будівництві, в науково-дослідних закладах, санітарних правил, правил безпеки при виконанні будівельних робіт тощо.

В юридичній науці охорону громадського порядку відносять до адміністративно-політичної діяльності держави, завданням якої є створення необхідних умов для нормальної взаємодії людей в процесі їхньої життєдіяльності.

Зміст цієї діяльності складається з наступних елементів:

1. Забезпечення розвитку відносин в сфері громадського порядку у відповідності з вимогами конкретного історичного періоду; створення найбільш сприятливих умов в цій сфері для вирішення економічних і політичних завдань; забезпечення реальних гарантій для здійснення суб'єктивних прав і виконання обов'язків кожним громадянином.

2. Боротьба з порушеннями, що посягають на встановлений порядок і здійснення профілактичних заходів.

3. Забезпечення ліквідації наслідків надзвичайних подій, включаючи стихійні лиха, катастрофи природного і техногенного характеру.

Охорона громадського порядку здійснюється трьома способами: кримінально-правовим, цивільно-правовим та адміністративно-правовим. Відповідно розрізняють кримінально-правову, цивільно-правову та адміністративно-правову охорону громадського порядку.

Адміністративно-правова охорона громадського порядку відіграє найважливішу роль в його забезпеченні і зміцненні, тому розглянемо її більш детально.

В науковій та навчальній літературі адміністративно-правова охорона громадського порядку розглядається як складова частина державного управління.

Адміністративно-правова охорона громадського порядку – це основана на законі виконавчо-розпорядча діяльність державних органів та гро-

мадських організацій по встановленню обов'язкових правил поведінки у сфері громадського порядку; по створенню умов для реалізації прав і свобод громадян та їх охорони; по створенню умов громадського спокою в громадських місцях і застосуванню до порушників заходів впливу. Виконання цих завдань здійснюється в процесі нормотворчої, правозастосовчої та правозабезпечуючої діяльності, що утворюють єдиний процес охорони громадського порядку.

Принципово важливим моментом характеристики охорони громадського порядку, як і всієї управлінської діяльності, є те, що вона має подвійну направленість. Її головний зміст складається з впливу на зовнішню сферу суспільних відносин, тобто на відносини, що складають сферу громадського порядку. Одночасно такий вплив передбачає застосування комплексу заходів, направлених на забезпечення внутрішньоорганізаційних взаємозв'язків всіх елементів системи охорони з метою їх ефективного функціонування. При цьому необхідно враховувати, що забезпечення внутрішньоорганізаційних взаємозв'язків – важливий, але не головний напрямок діяльності з охорони громадського порядку. Це положення заслуговує особливої уваги в зв'язку з тим, що в наукових дослідженнях та практичній діяльності прослідковується тенденція до одностороннього розуміння адміністративно-правової охорони громадського порядку, зведенню її переважно до вирішення внутрішньоорганізаційних питань. Такий підхід відволікає увагу суб'єктів охоронної діяльності від головного напрямку роботи, що має своє вираження у впливі на зовнішню сферу суспільних відносин.

З метою конкретизації змісту адміністративно-правової охорони громадського порядку зупинимося на суб'єктах, що її здійснюють.

Загальне управління охороною громадського порядку в державі є повноваженням вищих органів державної влади.

Верховна Рада України приймає відповідні закони та постанови з питань охорони громадського порядку; вводить на всій території України або в окремих її місцевостях надзвичайний стан.

Президент України відповідно до Конституції та законів України видає укази і розпорядження з питань зміцнення охорони громадського порядку, які є обов'язковими до виконання на території України; приймає рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошує окремі місцевості зонами надзвичайної екологічної ситуації; нагороджує державними нагородами та президентськими відзнаками співробітників державних органів та громадян, які відзначилися в охороні громадського порядку.

Кабінет Міністрів України здійснює заходи щодо забезпечення охорони громадського порядку, захисту прав і свобод громадян. Він в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження з питань охорони громадського порядку, забезпечує виконання Конституції та законів України, актів Президента України; спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади однією з функцій яких є охорона громадського порядку.

Важливе місце в цій сфері займають органи місцевого самоврядування, яким держава делегувала значний обсяг повноважень щодо реалізації

функцій державної виконавчої влади, серед яких: здійснення контролю за забезпеченням громадського порядку під час проведення масових заходів; розгляд справ про адміністративні правопорушення, які віднесені законом до їх відання; утворення адміністративних комісій, спрямування їх діяльності.

Суб'єктами громадського управління в сфері охорони громадського порядку є також громадські формування з охорони громадського порядку. Вони створюються згідно з Законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22 червня 2000 р. як громадські об'єднання на добровільних засадах за місцем роботи, навчання чи проживання громадян. Рішення про створення громадських формувань з охорони громадського порядку приймається на зборах громадян. Їх чисельність не може бути менше ніж 10 осіб. На збори можуть бути запрошені представники трудових колективів, навчальних закладів, правоохоронних органів та громадськості. Місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та правоохоронні органи повинні надавати всіляку допомогу і підтримку у створенні громадських формувань з охорони громадського порядку. Відповідно до Типового статуту громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону вони мають право брати участь у забезпеченні охорони громадського порядку разом з працівниками органів внутрішніх справ (а в сільській місцевості – самостійно) шляхом виконання конкретних доручень керівника відповідного органу внутрішніх справ; вживати разом з працівниками органів внутрішніх справ заходів щодо припинення адміністративних правопорушень і злочинів; представляти і захищати інтереси своїх членів у державних органах та на підприємствах, в установах, організаціях, навчальних закладах; вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності пропозиції щодо запобігання адміністративним порушенням і злочинам, виникненню причин та умов, що сприяють їх вчиненню.

Необхідно зазначити, що при всій різноманітності об'єктивних і суб'єктивних обставин головним чинником, який визначає зміст адміністративно-правової охорони громадського порядку, є особливості громадського порядку, що складаються в різних умовах реального життя, саме ці особливості і обумовлюють характер використовуваних засобів охоронного впливу і способи організації правоохоронного апарату. Виходячи з цього, для вирішення як загальних, так і окремих питань, що виникають в теоретичному дослідженні і практичній організації охоронної діяльності в цій сфері, важливий насамперед аналіз фактичного стану громадського порядку.

Надійшла до редколегії 16.08.04